

NR. 3 NOVEMBER 2019, 27. ÅRGANG

Maihaugbladet

MEDLEMSBLAD FOR DE SANDVIGSKE SAMLINGERS VENNER

MEDLEMSKAP MED ÅRSKORT 2020

DSSVs ekstraordinære årsmøte 26. september i år besluttet å endre venneforeningens virkeområde fra bare Maihaugen til å omfatte alle de 6 museene som inngår i Stiftelsen Lillehammer Museum:

Maihaugen
Lillehammer Kunstmuseum
Bjerkebæk
Aulestad
Norges Olympiske Museum
Norges Postmuseum

Navnet på venneforeningen er Lillehammer Museums Venner (LMV).

Som medlem her får du fri adgang til alle disse museene i hele kalenderåret (inkludert Barnas Sommer- og Vinterdag, Julemarkedet, St Hans aften osv). I tillegg får du direkte invitasjon til spesialarrangementer på alle museene (når du har registrert din e-postadresse).

Venneforeningsbladet får du i posten tre ganger/år.

I tillegg gir medlemskapet fri adgang til en rekke andre friluftsmuseer i Norden (Norsk Folkemuseum, Sverresborg etc). Info finner du på lillehammermuseum.no/lmv

MEDLEMSKONTINGENT:

Enkeltmedlemskap med årskort kr 700/
kalenderår

Familiemedlemskap med årskort kr 1 050/
kalenderår

Familiemedlemskap gjelder et par og egne barn/barnebarn under 16 år.

Lillehammer Museums Venner

Maihaugvn 1, 2609 Lillehammer
Bankgiro 2000.05.17608
Informasjon 6128 8900
E-post: venner@lillehammermuseum.no

Redaktør: Anne Mari Løken
Grafisk produksjon: Dialecta
Forsidefoto: Esben Haakenstad / Maihaugen

INNHOOLD

Leder	side 3
Ringten er sluttet	side 4
DSSV blir LMV	side 6
Maihaugens ansikt utad	side 8
Glimt fra året 2019	side 10
Posten i Norge siden 1645	side 12
Varme OL-minner	side 14
Museet på Maihaugen er i stadig endring	side 15
Maihaugsalen – storstua vår	side 16
Hva hadde vi gjort uten frivillige?	side 17
Ressurspersonene	side 18
Kjære lesere	side 19
Program for museene	side 20

Årets Venneforening!

6.–8.september var det årsmøte i Forbundet for Norske Museumsvenner. I år var vi invitert til Ålesund, der vi fikk med oss byvandring, besøk på museer, selvsagt årsmøtesaker og hyggelig festmiddag. Under festmiddagen lørdag kveld skulle årets venneforening offentliggjøres, og det ble oss, DSSV!! Det var en solid begrunnelse for valget, men antall medlemmer, vår solide drift og aktiviteten vår på ulike områder ble sterkt vektlagt. Det var med stor stolthet utsendingene tok imot diplom, heder og applaus. SÅ, – tusen takk og gratulerer til alle medlemmene våre.

Kjære Venner!

Svend Strand, Styreleder DSSV

Det har rent mye vann i havet siden 1932 da Anders Sandvig og en del av byens borgere dannet DSSV! Museet har siden den gang vokst til Stiftelsen Lillehammer Museum (SLM) som nå omfatter **Maihaugen, Lillehammer Kunstmuseum, Bjerkebak, Aulestad, Norges Olympiske Museum og Norges Postmuseum.**

I 2018 ble Lillehammer Kunstmuseum inkludert i Lillehammer Museum. Man innførte da et Årskort som ga fri inngang til alle 6 museene som inngikk i Stiftelsen Lillehammer Museum. Dette førte til at flere av våre medlemmer ikke helt forsto forskjellen mellom dette Årskortet og medlemskap i DSSV. Dessuten førte dette til en urimelig dyr løsning for de som ønsket både Årskort og medlemskap i venneforeningen

På dette grunnlag vedtok medlemmene i et ekstraordinært årsmøte 26. september 2019 med et overveldende flertall å **utvide venneforeningen til å omfatte alle de 6 museene som i dag inngår i Stiftelsen Lillehammer Museum.**

Denne utvidelsen

1. gir medlemmene et veldig mye bedre tilbud enn før. Et medlem på årsmøtet karakteriserte utvidelsen som en «gavepakke»!
2. rydder opp i og samordner forholdet Årskort-Venneforeningsmedlemskap som forårsaket forvirring, irritasjon og misforståelser i 2019

Stiftelsen Lillehammer Museum og Venneforeningen er enige om at fra og med 2020 så samordnes Årskort og venneforeningsmedlemskap 100 %. Venneforeningsmedlemskap gir eksakt samme rettigheter som et Årskort gir, nemlig fri adgang til alle museene, og til samme pris! Prisen blir betydelig lavere enn det Årskortet fra SLM (som ga tilsvarende adgang) kostet i fjor. Fordelene med et venneforeningsmedlemskap er at det i tillegg gir utvidet tilbud med bl.a. mottak av 3 utgaver av Maihaugbladet, turer, rabatter og spesialomvisninger ikke bare

på Maihaugen som før, men i tillegg på mange av de andre museene! Så det er meget gode grunner til å fornye ditt medlemskap for 2020!

Med et vesentlig utvidet tilbud økes medlemskontingenten for 2020 noe, men gir et tilbud og omfang som gir svært god valuta for pengene. Med et par-tre besøk på Maihaugen og litt besøk på noen av de andre museene er medlemskapet billigere og gir god økonomi i forhold til å betale for enkeltbesøk. Kanskje har du heller ikke, eller knapt besøkt Bjerkebak, Aulestad, Norges Olympiske Museum? Gjør et besøk, alene eller sammen med familien, også til disse museene, og jeg kan forsikre om at du har mange rike og fine opplevelser i vente. Dette er et «gratis» tilleggsgode til ditt nåværende DSSV-medlemskap!

Takk for at du er medlem i Lillehammer Museums Venner, LMV! Vel møtt og velkommen til fine besøk på museene i 2020.

Ellers håper vi at bladet du holder i hånden vil gi deg ny og interessant informasjon både om LMV, Maihaugen og de andre museene.

GOD LESNING!

Ringen er sluttet

Tekst: Anne Mari Løken | Foto: Ukjent/Maihaugen

I høst fikk Maihaugen, en telefon fra Anne Margrethe Sandvig i Oslo. Hun eide et maleri av Anders Sandvig, malt av Eyolf Soot, og lurte på om museet kunne være interessert i å kjøpe det.

Resultatet kjenner de som var på det ekstraordinære årsmøtet i Venneforeningen eller som har lest Byavisa: Venneforeningen ville svært gjerne at dette skulle bli vår store gave til

museet. Jeg hadde likevel lyst til å komme litt bak denne telefonsamtalen, og inviterte meg til en prat med Anne Margrethe Sandvig.

Det ble en interessant og nær samtale, mere

Foto: Ukjent, Maihaugen

det enn et intervju. Med et langt liv i Sandvig-familien falt det mange småhistorier inn i det som er denne historien – her deles den med bladet lesere.

Fru Sandvig startet med å fortelle om de tre mennene som kom til Oslo, klatret opp på ei stor kiste i stua som sto under maleriet og hekta ned det svære formatet. Det ble omhyggelig pakket inn i bobleplast og forsiktig lagt flatt inn i bilen som skulle ta Anders Sandvig tilbake til Lillehammer. Hun var imponert over behandlingen mennene sto for, og var sikker på at bildet ville komme trygt fram.

I leiligheten i Bygdøy Allé hadde Sandvig-maleriet hatt sin tredje og siste hengeplass i familien Sandvig. Bildet, malt i 1904 av vennen Eyolf Soot, hang i Langstuen ved Jernbanestasjonen der Anders Sandvig og familien bodde. Anne Margrethe Sandvig husker godt at maleriet hang på veggen i stua med en nydelig brokadetrukket sofa stående under. Soot, en av Lillehammermalerne, var gift med Inga Bjørnson, niese av Bjørnstjerne Bjørnson, så det var tette vennskapsbånd mellom kunstnere og kunstinteresserte i regionen.

Da Anders Sandvig døde, gikk maleriet i arv til hans yngste sønn, Anders. Han utdannet seg til journalist, men for ikke å bli sammenlignet eller forvekslet med sin far hele tiden, forteller fru Sandvig at han tok mellomnavnet Uchermann, som var hans mors pikenavn. Slik gikk det til at også den tredje Anders Sandvig arvet **sin** far, og maleriet kom fra Skillebekk i Oslo og noen steinkast lenger bort, til Bygdøy Allé. Anders Sandvig, Anne Margrethes mann, ble også utdannet journalist og hadde mye av verden som arbeidsplass de første årene av yrkeslivet. Men med familie og små barn å ha ansvar for, bestemte familien seg for å flytte til Mesnali, de ville bo ordentlig «på landet». Sandvig fikk jobb i Ringsaker Blad, fru Sandvig ved økonomiavdelingen på Mesnali lunge og astmasykehus, i dag Montebello. Meningen var å være i Mesnali ett år, de bodde i hytta til fru Sandvigs svigerforeldre, men så dekker Anders Sandvig et møte i grunneierlaget. Navnet Anders Sandvig er et navn som klinger kjent for møtedeltagerne, og i løpet av kvelden er det en bonde fra Brøttum som kommer bort til Sandvig og tilbyr han hus, to hus.

Husene, en forlatt kårbygning og et forfallent tømmerloft på gården «Bruket» er det som tilbys han. Etter drøfting med fruen, blir de fredede husene flyttet til Mesnali og etter hvert restaurert og bygget på, og de får fredningsbestemmelsene opphevet. Det viste seg forresten at det gamle tømmerloftet var et av de siste husene Anders Sandvig hadde sett på som objekt for Maihaugen, men som han **ikke** tok dit. I stedet ville tilfældighetene(?) det slik at barnebarnet Anders og familien kjøpte det og ble boende i Mesnali i nesten 20 år. Her vokser de tre barna, Anniken, Anders og Axel opp. Her var det gode livet, og fru Sandvig ga stedet navnet «Endeli». Av temaene som smetter innimellom, er blant annet viktigheten av å ta vare på, – ta vare på navn, på kjærligheten til steder og gjenstander, til ferdigheter og interesser. Hun forteller at det har vært og er mye kreativitet i familien Sandvig, og familien har vært opptatt av å ta vare på den store arven som grunnleggeren av Maihaugen har gitt oss.

Etter vel 20 år flytter ekteparet så tilbake til Oslo, til gode jobber og leilighet i Bygdøy Allé. «Endeli» er overtatt og eies i dag av den yngste sønnen. Anne Margrethe, som har vært enke i flere år, forteller leende at hun fikk 10 års bruksrett da sønnen overtok, men nå har hun bodd 10 år på overtid! Den meget spreke 90-åringen kan fort bli i enda 10 år til!

Hva var så beveggrunnen for at DSSV skulle få tilbud om maleriet av Anders Sandvig, spør jeg. Jo, forklaringen er både enkel og rørende. Fru Sandvig, som er en godt voksen dame, er i ferd med å selge leiligheten i Oslo og skal snart flytte tilbake til Mesnali for godt. Det er her jeg skal avslutte, sier hun. Så var det hennes og familiens ønske at maleriet skulle tilbys Venneforeningen. Hun sier at hun kjenner sterkt at hun har både svigerforeldrene og mannen sin med seg når hun nå har gitt fra seg bildet, og i tillegg flytter tilbake dit de startet som familie, til «Endeli». Hun ser bakover på hva som har skjedd, og sier: **«Sånn var det, sånn ble det, – og så forstår jeg det alt sammen. Ringen er sluttet».**

DSSV (De Sandvigske Samlingers Venner) blir LMV (Lillehammer Museums Venner)

Tekst: Svend Strand

Setra på Maihaugen
Foto: Esben Haakenstad

HVORFOR UTVIDES VENNEFORENINGEN TIL Å OMFATTE ALLE LILLEHAMMER MUSEUMS SEKS MUSEER?

Da DSSV ble stiftet i 1932 var museet begrenset til Anders Sandvigs flotte samlinger på Maihaugen, og besto av et begrenset antall bygninger. Museet har siden den gang vokst til Stiftelsen Lillehammer Museum (SLM), som nå omfatter **Maihaugen, Lillehammer Kunstmuseum, Bjerkebæk, Aulestad, Norges Olympiske Museum og Norges Postmuseum.**

I 2018 ble også Lillehammer Kunstmuseum inkludert og samordnet med Stiftelsen Lillehammer Museum (SLM), noe som bidro til et vesentlig endret museum. Maihaugen, Lillehammer Kunstmuseum, Bjerkebæk og Aulestad tilbyr etter dette et kultur- og kunsthistorisk innhold som våre medlemmer naturlig har stor interesse av å kunne besøke. Bl.a. derfor justerer vi DSSV til å være én venneforening for alle disse, med navn **Lillehammer Museums Venner (LMV).**

I 2018 innførte Stiftelsen Lillehammer Museum et Årskort for 2019 som ga fri inngang til alle sine 6 museer. Dette førte til noe uklarhet om forskjellen mellom dette Årskortet og medlemskap i DSSV, og det førte til en urimelig dyr løsning for de som ønsket både Årskort og medlemskap i Venneforeningen.

Etter godt og konstruktivt samarbeid med Stiftelsen Lillehammer Museum har vi nå fått på plass en god ordning hvor DSSV utvides til å være én venneforening for alle de 6 museene, med nytt navn: Lillehammer Museums Venner. Medlemskap i Venneforeningen inkluderer årskort og gir fri adgang til alle de 6 museene. I tillegg utvides medlemstilbudet til også å omfatte spesialarrangementer på Lillehammer Kunstmuseum, Bjerkebæk, Aulestad, samt Norges Olympiske Museum og Norges Postmuseum. Medlemskontingent i Venneforeningen blir samme pris som om man bare kjøper et Årskort. Derved er Årskortet og Venneforeningsmedlemskap «smeltet sammen».

HVA BLIR MEDLEMSKONTINGENTEN FOR 2020?

Medlemskap i Venneforeningen med årskort blir, fordi den inneholder flere museer og tilbud, noe høyere enn i dag. Men den blir i det alt vesentlige billigere enn fjorårets pris på Årskort. Prisen blir:

Enkeltmedlemskap med årskort kr 700/ kalenderår,
Familiemedlemskap med årskort kr 1 050/ kalenderår.

Sigrid Undsets skrivebord på Bjerkebæk. Foto: Ian Brodie

Norges Postmuseum. Foto: Camilla Damgård / Norges Postmuseum

HVA MED LIVSVARIGE MEDLEMMER?

Livsvarige medlemmer beholder alle sine rettigheter uendret, de går altså gratis inn på Maihaugen (men ikke på de andre museene) og får alle tilbud som går til venneforeningsmedlemmene.

Hvis de ønsker å kunne gå «gratis» inn på de andre museene som er i Lillehammer Museum, må de kjøpe Venneforeningsmedlemskap med Årskort i tillegg til sitt Livsvarige medlemskap.

OL-museet på Lillehammer
Foto: Camilla Damgård /
Norges Olympiske Museum

Lillehammer Kunstmuseum.
Foto: Hilde Fauskerud /
Lillehammer Kunstmuseum

HVORDAN FORNYER JEG MEDLEMSKAPET MITT FOR 2020

Du vil få en e-post, en SMS eller et brev som beskriver hva du skal gjøre. Du kan da betale direkte fra dette brevet med bank- eller kredittkort. Dette er beskrevet i den e-posten/SMS-en/ brevet du får.

(For de som har problemer med dette vil det være mulig å få hjelp av personell i butikken på Maihaugen eller på Lillehammer Kunstmuseum)

Bjørnstjerne Bjørnsons hjem Aulestad.
Foto: Camilla Damgård / Aulestad

JEG BETALTE IKKE DSSV MEDLEMSKAP I 2019, MEN KJØPTE ÅRSKORT

Nå i 2020 bør du velge Venneforeningsmedlemskap med årskort, dette gir deg adgang til alle museene i tillegg til de fordelene du har som medlem i Venneforeningen.

(Det koster det samme som om du «bare» kjøper Årskort for 2020.)

HVORDAN FÅR JEG MEDLEMSKORT?

Du kan få og/eller hente ut enten Medlemskort med Årskort fra vårt medlemsregistersystem «Rubic», eller et Årskort fra systemet til SLM.

Du behøver ikke begge, de gir deg begge fri adgang til alle de 6 museene

Dette kan du få/ha på følgende måter:

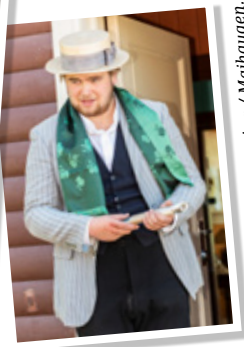
1. Du kan laste det ned til din telefon eller datamaskin når du betaler (eller senere), og lagre på din mobiltelefon som så vises når du skal inn på et av museene.
2. Du kan skrive det ut på papir fra en skriver/printer
3. Du kan få Årskort som et plastkort i butikken på Maihaugen, til en pris av kr 50.

Fra vandreteateret «Flora, fauna og flatbrød». Selma Selbæk som den engelske ladyen og Kjersti Haukliken Simenstad som budeie.

Ine Høstmølingen Jensen som Fru Bye med klesvasken i Olsen-gården.

Kasper Antonsen i 1920-tallshuset i vandreteateret «Brevet» i Boligfeltet.

Maihaugens ansikt utad

Listen over fast ansatte i Stiftelsen Lillehammer museum teller tett oppunder hundre navn, hvorav de fleste har sitt arbeidssted på Maihaugen. Men hvert år ansettes like mange sommeransatte. Det er disse det skal handle om nå.

Av Ivar Olstad

De er uvurderlige. Omlag 70 virker innenfor Maihaugens porter. Ingen sommeransatte er under 16 år, de fleste over 18, og svært få over 70. Med en gjennomsnittsalder på rundt 23 år er det likevel en forholdsvis ung gruppe som responderer på jobbannonse når de blir publisert ved juletider. Alderen tatt i betraktning er det vel ikke rart at Facebook nå er den mest effektive kanalen.

Mange typer arbeid

Hva slags arbeid er det så de utfører? Vi ser dem jo overalt. Egentlig er de museets smilende ansikt utad – de som gir Maihaugen en profil mot gjestene fra de har betalt sin billett. Vi snakker egentlig om «sannhetens øyeblikk», publikums første møtet med Maihaugen, som slår an tonen for resten av besøket. Du møter dem som vertskap, renholdere, gartnere og omvisere. Du ser at de skaper trivsel. Du morer deg av og med dem, aktørene, skuespillerne, du lærer noe nytt av omviserne og tunvertene. Noen levendegjør situasjonene, slik som på Øygarden eller i Olsengården. De går ut og inn av «tiden eller sin rolle», spiller en jeg-rolle i 1. person og forklarer og bruker 3. person om hverandre. Noen, som aktørene i boligfeltet, har en kunnskapsramme og mer eller mindre korte manus, slik at de kan «stunte» og improvisere i møtet med gjestene. Eller du har møtt skuespil-

lerne, som tar deg med inn i en planlagt forestilling sammen med sine medskuespillere. Endelig har vi omviserne som leder gjester i grupper, og tunvertene, som forteller villig om alt de vet i eksempelvis Andersstua eller Garmokirka.

Det er en stor overvekt av jenter/kvinner, forteller sesongkoordinator Silje Dahl Reberg. Det synes som om arbeid med språk, service og kultur har større tiltrekning på dem enn på karene, så det er flest jenter som søker. Noen aktørroller er herreroller og kan ikke besettes av jenter, men det går som regel i hop fra år til år. Et eksempel er gardskar på Øygarden; «gardsjente» passer ikke inn i 1890-forestillingen.

Kravene

HvaskaltilforåblissommeransattpåMaihaugen? De forskjellige jobbene har forskjellige krav til alder og kompetanse. Formidler Thorstein Hernes utdyper: «Samtlige må beherske norsk. Som omviser trenger du engelsk og ett språk til. Konkurransen om jobbene er stor. Alle som skal være i kontakt med publikum må gjennom intervju/audition hvor de presenterer seg selv og viser hva de kan.»

Når de så har fått tilsagn må de tilegne seg et minimums-pensum. «Første dag på jobb i nytt hus går de dobbelt med en av Maihaugens egne pedagoger. Neste dag må de klare seg

på egenhånd og er på dypt vann alene. Er det omvisning, skal de ha kunnskap om minst fire av de sentrale husene. Helst bør de vite mer: Publikum liker sammenhenger», sier Thorstein. «Ta for eksempel «mat og kjøkken» hele veien opp gjennom århundrene.» Forøvrig gjelder det å fornemme hva gruppen ønsker å vite eller makter å ta til seg; noen vil ha grundige detaljer, andre festlige overflatekåserier. Eller som de erfarne utenlandske reiselederne sier, når de feier inn i skolestua med det dobbelte antall turister av hva det er plass til der: Give us the fun stuff, but quick! Ingen lett situasjon for den ferske nittenåring der hun skal holde orden på fakta så vel som de artige småhistoriene! Samt passe på at ting og omgivelser ikke blir berørt. De sommeransatte blir fulgt opp, slik at alle behov for tilrettelegging skal bli oppdaget.

De «formidlingsfrivillige»

I tillegg til de sommeransatte er Maihaugen så heldige å ha over 20 formidlingsfrivillige som bidrar med sitt engasjement ut ifra sine positive følelser for museet. Flere av disse er pensjonister. «De er et fantastisk tilskudd av engasjerte personer», sier Silje. De frivillige tegner også kontrakt for kortere eller lengre tid, og må forholde seg til de samme retningslinjene som de sommeransatte. For orden skal det være; man skal kle seg og te seg etter funksjonen man har eller rollen man er i: også som frivillig skal en ha riktige sko til bunaden og tatoveringen må skjules hvis en er budeie på 1890-tallet. Både oppførsel og antrekk skal stemme, så glem tyggegummi, så fremt rollen ikke er dattera i 80-talls-huset. Over 150 kostymer blir hver vår forberedt av kostymeansvarlig Vivian Andersen.

«Ansiktet utad» får stort sett overveldende god tilbakemelding. «Vi er så heldige å få mange sommeransatte og frivillige tilbake år etter år», sier Silje. «De trives på Maihaugen, og sier det er godt arbeidsmiljø. Det er en glede å se utviklingen hos enkelte fra de begynner hos oss som usikre 16-åringer og til de står der som sikre, engasjerte medarbeidere med kjærighet og eierforhold til museet!»

«Historien lever i oss alle, og det viktige er å formidle den.» sier Thorstein. «Og der gjør de sommersansatte og frivillige en formidabel innsats», avslutter han.

«Beste nyvinningen på Maihaugen på tyve år!»

Av Ivar Olstad

Sitatet er tilbakemeldingen fra erfarne reiseledere som har vært på besøk på Maihaugen i sommer. Og det gjelder musikk! I sommer har vi hatt tunvert på Bjørnstad-tunet som har spilt folkemusikk. Mange vil også ha hørt de vakre fløytetonene som frivillige Nyfrid Høistad har sendt ut over bygda i de siste seks årene; de gir en magisk stemning blant hus og trær. I sommer har det vært mer. Frivillige felespillerne i «Huldreleiken» har latt sine reinlendere og valser høre ofte og flere steder, til lutter glede for turistene. «Dette er som himmelsendt», sier Thorstein Hernes. «Og vi ønsker oss mye mer. Både av frivillige og tunverter. Vi skulle gjerne sett at Lillehammer kulturskole kunne gitt undervisning i folkemusikk på flatfele, som er vårt instrument i Gudbrandsdalen. Da kunne vi fått flere ungdommer hit på sommerjobb. Her er det en oppgave – og et behov! Musikken gir en helt egen stemning og skaper en ekstra fin opplevelse, noe som gjør sommeransatte med instrument ekstra ettertraktet. «Ja, musikk er også et språk, og et levende museum som Maihaugen, må jo ha levende musikk» sier Thorstein.

Foto: Mark Purnell / Maihaugen

På Maihaugen kan både store og små samle gode opplevelser og minner hele året.

Foto: Jane Cathrine Fredriksen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Foto: Ramnveig Røstad / Maihaugen

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

Velkommen til årets store julemarked den 30. nov. og 1. des. Museet er fylt av varer, dufter og opplevelser/aktiviteter.

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Skulpturen «Path of Silence»
av Jeppe Hein. (Kistefoss)

Årets vennetur 1. sept. gikk i år
til Kistefoss, Søsterkirkene og
Glasslåven på Granavollen.

Foto: Audbjørn Rønning | Maihaugen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Foto: Veslemøy Furuset | Maihaugen

Posten i Norge siden 1645

Den første postruta i Norge gikk fra Kristiania til København, opprettet i 1647, og fra dette året regner en at Posten ble grunnlagt. Deretter fikk bit for bit av landet vårt postruter, hver krik og krok, og i mer enn 350 år har vi samlet posthistorie.

Tekst og foto: Anne Mari Løken

På Maihaugen, lengst mot nord, ligger den røde bygningen som huser Norges Postmuseum. Og inne i bygningen møter jeg Ola Ramstad, Mr. Post himself. I den fine augustsola setter vi oss utenfor, jeg vil gjerne høre Olas historie. Han har jobbet i Posten hele livet sitt. For mer enn 40 år siden kom skjåkværen som ung mann til administrativ utdanning på Otta, de måtte bl.a. lære både engelsk, tysk **og fransk**. Jeg smetter inn at jeg jo i min ungdom sendte post til brevvenner i utlandet i tynne konvolutter med «Par Avion» på. Nettopp! – Fransk har alltid vært det postale språket, forteller Ola. På Otta var det imidlertid ingen som kunne lære han fransk, dermed ble han flyttet over til Oslo. Der ble det 2 års utdanning med bl.a. harde eksamener i de tre språkfagene. Senere ga Posten etterutdanning stadig vekk, påbygg på påbygg, en flott institusjon å være ansatt i. Ola har hatt flere ulike jobber innenfor Posten, bl.a. i pakkeavdelingen, i transportavdelingen, ja også som Feltinspektør på Balkan og i Libanon i nesten 30 år. Det vil si å ha kontroll/oppsyn med de postavdelinger som flyttes ut av landet når det er behov, f. eks når militære avdelinger er ute.

Ola satt i det som het Postmuseumsrådet fra sist på 1990-tallet. Det fantes et stort Postmuseum i hovedkontorets gård i Dronningens gate i Oslo, og mange tenkte nok at det skulle bli liggende der. Siden 1647 hadde Posten vært et forvaltningsorgan, men på slutten av 1990-tallet foregikk det store endringer i Posten Norge. Posten gikk fra forvaltning til forretning, og konsernsjef den gang, Kåre Frydenlund

Ola Ramstad i solveggen ved Postmuseet

stilte spørsmålet; «Er det museum vi skal drive med framover»? Spørsmålet var vel om **det** var økonomisk lønnsomt i en ny struktur. Det satte selvsagt i gang en prosess for museumsdriften, og Ola Ramstad mener at museumsdirektør Arne Woll, sammen med konsernsjefen var fremadrettede i sin tankegang. Flere alternativer for ny lokalisering av Postmuseet ble vurdert. Norsk Folkemuseum på Bygdøy var ett alternativ. En annen mulighet som ble diskutert var å slå sammen Norsk Telemuseum, samlingene til NRK og Postmuseet til et stort Kommunikasjonsmuseum. Maihaugen seilet i 2002 opp som en mulighet, og tilbød plassering i Byen, i friluftsmuseet. Dette oppfattet Posten som en god løsning, og i 2003 ble avtalen mellom Posten Norge AS og Maihaugen underskrevet.

Ramstad mener Arne Woll gjorde en fantastisk jobb med flyttingen, og Postmuseet på Maihaugen ble åpnet i 2004. Da var det røde huset satt opp og klart til å ta imot museet fra Dronningens gate i Oslo. Helge Sognli, i dag leder for samlingsforvaltning, fulgte også med på flyttelasset fra Oslo og var den som fikk ansvaret for oppbygging og utvikling av Postmuseet. «Han har vært en velsignelse for museet vårt», sier direktør Jostein Skurdal

Ola ble også spurt om å følge med til Maihaugen og guide i Postmuseet når han ble pensjonist. Det var et heldig sammentreff da, at han ble pensjonist samme året som museet åpnet! Han fikk først ansvaret for å innrede postvogna i togsettet ved siden av museet, og denne ble så en integrert del av Postmuseet. Han fremhever viktigheten av at Woll fulgte opp Postmuseet fram til 2006. Det ble fra kon-

sernledelsens side lagt store konferanser og samlinger til Maihaugen de første årene etter åpningen, for å vise at Maihaugen var et godt valg. Ramstad sier at det ikke er vanskelig å «bevise» dette. Er det noe Posten kan, så er det statistikk. Han viser til at ca. 30 000 besøkere Postmuseet i høysesongen, altså 1. juni – 1. september. I dag er museet ett av seks museer i Stiftelsen Lillehammer Museum, og Ola Ramstad sier at det ikke er noen postale som har negative tanker om at Postmuseet ikke ligger i Oslo. Han betegner de som har hørt/hører Posten til, som «de postale».

Ola Ramstad har pendlet fra Oslo til Lillehammer hver sommer siden 2006 og tatt sin guideperiode på Postmuseet. Han sier at han hvert år ønsker seg siste perioden, fra midt i august og ut til 31. august. Hvorfor? Jo, fordi han så veldig gjerne vil ha med seg Barnas Dag, det er den beste dagen hele sommeren, synes han. Han får som oftest ønsket sitt oppfylt! I år var det en strålende søndag med yrende liv hele dagen, han hadde ikke ett minutt pause, det var folk inn og ut hele tiden, slik skal det være, det skal **leve** på Maihaugen, synes Ola. Og, – **hver** kveld når han har låst døra og spist litt mat, så vandrer han rundt på Maihaugen en times tid, ser på de vakre bygningene, plasseringen av dem i terrenget, ser innom Øygarden som kommer fra hjemplassen Skjåk. Han tømmer hodet, han tar inn atmosfæren og er takknemlig for at han hver sommer i snart 15 år har kommet tilbake til dette fantastiske museet som han har så stor kjærlighet til. Så er det kveld, han kan glede seg til en ny dag i Norges Postmuseum, og en ny sommer antagelig.

- ① *Postbonde med plikt til å frakte post*
- ② *Postrytter 1845 – postrute mellom Christiania og København*
- ③ *Hjemmepostkontor*

«Fra varme OL-minner til makeløse ullkjoler»

Fra åpningen av utstilling i foajeen på Maihaugen 27.09.2019.

27. september åpnet Norges Olympiske Museum en helt spesiell utstilling i foajeen på Maihaugen. Mari Synnøve Stakston fra Stiftelsen Lillehammer Museum ønsket en interessert flokk mennesker velkommen til utstillingsåpning.

Tekst: Kristin Helland | Foto: Rannveig Røstad / Norges Olympiske Museum

«I år er det 25 år siden OL på Lillehammer i 1994, og museet har valgt å fokusere på formidling av arven etter OL. Hvilke spor har OL etterlatt seg?

LOOC (Lillehammer Olympiske Organisasjonskomite) utformet miljømål for bygging og gjennomføring av lekene i 1994. Miljøhensynet som vokste fram, ble definert som et suksesskriterium for Lillehammer-OL.

Ett av målene var å skape miljøbevisste holdninger. Det var viktig i 1994, og det har blitt viktigere og viktigere. Det å ta hensyn til miljøet er i dag et brennaktuelt tema. Og i det å skaffe seg en miljøbevisst holdning står gjenbruk sentralt», sa Mari Synnøve Stakston.

Karin Mertz Pladsen og Hanne Senstad fra Nes har tatt gjenbruk på alvor. De kaller seg «2jinter» og lager de flotteste ullkjoler av gamle, håndlagde strikkeklær. I anledning OL-jubileet, tok de for seg OL-genseren fra 1994.

«Dette er redesign og gjenbruk på sitt beste. Vi er glade for å ta over stafettpinnen etter Skimuseet i Holmenkollen, som huset utstillingen i sommer», sa Mari Stakston før hun kunne slippe til Maihaugens publikum.

Lillehammer-genseren fra 1994 ble designet av Margaretha Finseth og produsert av Dale fabrikker.

«Det var med skrekkblandet fryd vi tok fatt på jobben», kunne damene fra Nes fortelle. Det var vanskelig å klippe i de flotte genserne.

Men å skaffe OL-gensere, var ikke noe stort problem.

«Folk kaster ikke ull», fortalte de. Og på Finn.no fikk de kontakt med mange nok som var villige til å selge OL-genseren sin.

OL'94-genseren er tidenes mest solgte Dalegenser. Så det er nok mange som vil kjenne igjen noe de har tatt vare på i skapet, om de besøker denne utstillingen. Den befinner seg i 2. etasje i foajeen på Maihaugen.

Mønsteret i genseren er inspirert av norrøn mytologi. Espen Finstad, godt kjent som brearkeologen fra Oppland fylkeskommune, var invitert til å holde foredrag og foreta selve åpningen av utstillingen. Han holdt et inspirert og spennende foredrag om symboler og skikkelser i norrøn mytologi. Alle hadde hørt navnene og fortellingene før, men sjelden har noen gjort det så levende og klart som Espen Finstad gjorde denne ettermiddagen. Forbilledlig!

Vi var mange som gikk tett på OL-genserne for å se om vi fant igjen noe av det han hadde fortalt om. Og det var sikkert mange som fikk en ide til en virkelig eksklusiv gave – til seg selv, eller en annen som kunne fortjene en slik heder.

Museet på Maihaugen er i stadig endring

Gaukstadsmia

Et levende museum er stadig i endring, ikke alltid de helt store, men noen ganger det også.

Tekst: Anne Mari Løken | Foto: Arkivet på Maihaugen

Når en vandrer rundt på Maihaugen vil en stadig se nye tak på husene, noen «mindre» nødvendige reparasjoner, tjærebeising av Garmokirka, nye gjerder, nye veier, til og med nye hus eller hytter, **OG** noen mye større endringer. Enda ser vi ikke alle endringene som skjer innomhus! I sommer var det en liten notis i GD som hadde overskriften «Maihaugen fikk stor pengegave». Bygningsansvarlig i SLM, Torger Korpberget var glad mottaker, og han har jeg hatt en prat med. En må jo bli glad for så stor gave!

Så langt tilbake som i 1921 ble Maihaugen til delt et nasjonalt ansvar for håndverk. Det var ikke tilfeldig, håndverk var en av de sakene Anders Sandvig var mest opptatt av, og han samlet ca. 50 verksteder til Maihaugen. Å ivareta gammelt tradisjonshåndverk er en stor del av museets oppgaver og visjon. Det ligger også store planer for utviklingen av dette på Maihaugen, og her kommer gleden over den store pengegaven fra Sparebankstiftelsen DNB på 5 millioner kroner inn. I 2027 er Lillehammer by 200 år, og SLM og Lillehammer kommune har en stor gave til oss alle i den forbindelse. Byavdelingen på Maihaugen skal utvides og endres, og ved nordenden av dagens tomt, mot byen skal det historiske Lillehammer anno 1927 gjenskapes. Det settes opp bygninger langs bekken, et parkområde lages, ferdigstilling av hus i byavdelingen og utvidelse av tog-stallen

skal inn i arbeidet, det skal være butikker, kjøretøy og serveringssteder som viser hvordan byen så ut i 1927.

Men den store pengegaven museet fikk, skal først og fremst brukes til et nytt **håndverkskvartal** som skal ligge på oversiden av Postmuseet. Dette skal gjenskapes ved at verksteder og hus flyttes dit. En del verksteder er allerede kommet på plass, men når jubileumsåret tikker inn, skal det hele være samlet. Da er bl.a. Gaukstadsmia, Gjørtlerverkstedet og Støperiet også flyttet og blitt en del av håndverkskvartalet. Drømmen, sier Korpberget, er at verkstedene på Maihaugen skal bli **levende** verksteder, der ulike tradisjonshåndverkere skal kunne komme for å jobbe eller få opplæring for å kunne ivareta de gamle håndverkene. Håpet og målet er at flere av verkstedene skal kunne bli bemannet i perioder. Ved å samle alle verksteder i ett kvartal vil en også kunne spisse formidlingen bedre og gi en mer helhetlig opplevelse til publikum. Mange gamle håndverk har trange kår i dag og bekymringen for at de skal dø ut, er stor. Kanskje kan håndverkskvartalet på Maihaugen bli en redning for noen tradisjonshåndverk. Da vil Sandvigs store interesse for håndverk leve videre og Torgeir Korpbergets drøm komme nærmere en realitet. Det er store ting på gang.....

*Venstre: Arkivfoto verksted
Høyre: Gjørtlerverkstedet*

Maihaugsalen – storstua vår

De fleste tenker vel at Maihaugsalen er en del av museet på Maihaugen. Det er det og for så vidt, men Maihaugsalen er en egen bedrift i bedriften.

Tekst: Kirsi-Marja Laiho/Anne Mari Løken | Foto: Arkiv Teater Innlandet

Den «styres og drives» av Kirsi-Marja Laiho og Per Martin Gundersen, den første arrangørkoordinator, den andre teknisk ansvarlig, i tillegg har de tilgang til vaktmestertjenester og renhold. Det er en krevende, men utrolig morsom jobb å få hjulene til å gå rundt sier Kirsi-Marja. Med seg i jobben har hun 90 frivillige Maihaugverter, det gjør det mulig å gjennomføre de ulike arrangementene. Det er to hovedinstitusjoner, Teater Innlandet og Riksteateret, som samarbeider med Maihaugsalen, og mange andre artister som leier seg inn.

I september presenterte påtroppende teatersjef ved **Teater Innlandet**, Thorleif Linhave Bamle, programmet for 2020. 2020 er ikke bare Bamles første år som teatersjef, men også teaterets 10-årsjubileum.

Programmet for 2020 inneholder mye spennende, og dette får publikummet i Maihaugsalen glede av. De tre forestillingene som skal besøke salen er den politiske komedien «Utlendingen», dramaet «Møt meg ved morgengry», som på en lyrisk og brutalt ærlig måte tar for seg livet og hverdagskjærligheten, og den

store jubileumsforestillingen «Den finast eg veit», en musikalsk forestilling basert på Hellbillie's tekster.

Teaterets første premiere i 2020 er i Maihaugsalen! «Utlendingen», med Tom Styve i hovedrollen, har premiere 23. januar. – Vi gleder oss til å starte året i Maihaugsalen, sier Thorleif Linhave Bamle, – det blir mitt første besøk, men jeg har hørt bare positive ting om Maihaugsalen. Det er et godt spillested for Teater Innlandet; dyktig og engasjert arrangør og en god sal både teknisk og for publikum. Og så håper jeg å treffe mange fra det gode Lillehammer-publikummet der.

Teater Innlandet satses videre med ny teatersjef, og fortsetter å turnere til kulturhus, grendehus, bibliotek, skoler, barnehager og andre spillesteder, med nye spark i sjelen.

Når bladet går i trykken er nok de fleste førjulskonserterne utsolgte, eller har få billetter igjen. De fleste av vårens arrangement ligger allerede ute, og de beste plassene selges nå.

Følg med på
MAIHAUGSALEN.NO

Teatersjef Thorleif Linhave Bamle

Hva hadde vi gjort uten frivillige?

Maihaugsalen har 90 verter, uten dem er det ikke mulig å gjennomføre arrangement.

Tekst og foto: Anne Mari Løken

Anne Dahl er en av dem, et «frivillig-fjes» vi ser flere steder i Lillehammer. Innflyttet trønder for et liv siden, og ved siden av jobb har både hun og mannen drevet frivillig arbeid i byen i årevis.

Maihaugsalen er en av de nyeste arenaene til Anne, men Maihaugen og bygningene kjenner hun godt, som medlem av Lillehammer Janitsjar hadde de øving på Maihaugen i mange år, i tillegg mange konserter og hyggelige opplevelser. Da de flyttet øvingene til Banken, ble det bruk for henne der også, likeså i Litteraturfestivalen og Frivillighetssentralen, alle steder har hun vært en trofast frivillig i flere tiår.

Hva er så kjekt ved å være Maihaugvert? Det er atmosfæren ved arrangementene, sier Anne raskt, det kommer så mange hyggelige folk! Noen kommer for første gang til Maihaugsalen og trenger å bli vist både garderobes og inngangsdører, de er nysgjerrige på forestillingen, på salen og gir alltid en hyggelig kommentar tilbake. Som vert er jeg også stolt av salen, den er et fantastisk spillelokale og en vakker sal. For meg er det viktig å ta vare på byen jeg ble boende i, vi har så mye å vise fram og være stolte av, og vi trenger å trå til som hjelpere. Lillehammer har jo utrolig mange arrangement innenfor det utvidede kulturbegrepet, det ville

Maihaugvert Anne Dahl

ikke vært mulig uten frivillige hender. Det er bare en glede, sier Anne. Så får vi selvsagt den bonusen at vi får med oss de forestillingene vi har vakt på, og en ekstrabonus er når jeg har vakt på et arrangement jeg kanskje aldri ville tenkt meg å gå på, og som gir meg en stor og helt ny opplevelse!

Vi er stort sett åtte personer på vakt hver gang. Før sesongstart kan vi melde fra hvilke dager vi kan jobbe, så er det en svær jobb for Kirsi-Marja å fordele oss 90 og få kabalen til å gå opp.

Er det ingen negative opplevelser rundt frivilligrollen? Anne ler og sier, jo av og til føles det som om folk tror jeg **må** være synlig overalt; «nei, er du her og!» Men jeg tar ikke det så tungt, jeg liker så godt å være aktiv, være til nytte, gi tilbake, sier hun. Det viktigste er at publikum er fornøyd, da må en ha litt øye for det som skjer, se hvor det er behov for hjelp, og så må en ha de sosiale antennene påskrudd!

RESSURSPERSONENE

«Du ser dem ikke, men du skjønner hvor flinke de er»

Tekst: Kristin Helland | Foto: Audbjørn Rønning / Maihaugen

Gunhild Reiby.
Foto: Camilla
Damgård, Maihaugen

Uansett hva de driver med..... alle vi intervjuer, sier det samme. Denne gangen er det **Gunhild Reiby** vi kan sitere: «Det er morsomt å jobbe her på Maihaugen» er det første hun forteller. Gunhild er bibliotekar, men har ulike museumsrelevante fag fra tidligere. Hun er full av entusiasme og fortsetter: «Det er ingen dødpunkt i jobben. Det skjer noe hele tiden, og jeg lærer noe hver dag. Jeg får spørsmål som gjør at jeg blir interessert i ting jeg før ikke visste noe om! Og her på biblioteket er det verdifulle kilder man ikke finner andre steder.» I tillegg samarbeider hun med andre bibliotek, blant annet gjennom fjernlån. «Jeg skal være en ressurs for de ansatte her og må jo følge med på fagstoffet som kommer», sier Gunhild Reiby og ser ut som hun trives godt med oppgaven. Straks vi har avsluttet samtalen vår, tar hun på seg regnfrakken og vender nesen mot sentrum. Etter konsolideringen med Lillehammer Kunstmuseum har hun også ansvar for å forvalte og registrere boksamlingen der. «Et nytt og spennende område», smiler hun.

«Dette er jobb som er midt i blinken for meg», sier **Jan Ove Vasaasen** med lysende øyne. Han er etnolog og ansatt på Maihaugen som konservator med hovedarbeidsområde samlingsforvaltning. Konkret og greit. Men så begynner han å fortelle hva dette innebærer. Han er blant annet katalogansvarlig for «Primuskatalogen». Den inneholder alt av samlinger i museet – bygninger, gjenstander, fotos – alt! Registrert og dermed også publisert og formidlet på Digitalt museum. Jan Ove har som oppgave å opprettholde orden og kontroll, sørge for at innholdet i katalogen er riktig og følge med i systemene som er i stadig utvikling. Samlingene er store og kontinuerlig revisjon og oppdatering er nødvendig. Vi lytter og tenker at den slags jobb fordrer en ordensmann. Samtidig skryter han av miljøet han jobber i. «Det er mye fagkunnskap og fagfellesskap her på Maihaugen», sier han og er tydelig vel tilfreds med miljøet han arbeider i. Altså «midt i blinken».

Jan Ove Vasaasen.
Foto: Audbjørn
Rønning, Maihaugen

Tove Strand

Tove Strand – ansatt på Maihaugen siden 2001. «Jeg liker å ha stort ansvar – å måtte være på hele tiden», sier Tove Strand. Hun er ansvarlig for museumsbutikkene på Maihaugen, Aulestad og Bjerkebæk, samtidig som hun er en del av vertskapsteamet på Maihaugen. Det innebærer også ansvar for billettsalget. Når vi som gjester hygger oss med å rusle rundt i butikkene og ser at vareutvalget i Maihaugbutikken er helt annerledes enn i butikkene i byen, er det Tove som kan ta æren for det. To ganger i året drar hun på innkjøpsmesse for å finne varer som passer i museumsbutikkene. Da tar hun samtidig hensyn til de ulike sesongene, for det er annerledes kunder i turistsesongen enn i året ellers. «Julemarkedshelgen er spesielt hyggelig og spesielt travel», sier Tove. Hun er nemlig den som har ansvar for alle utstillerne og for Avlangrud-butikken i Byavdelingen. «Det er venteliste for å kunne slippe til med varene sine under julemarkedet», kan hun fortelle. «Å trives på Maihaugen er lett», sier Tove Strand. «Her er det massevis av hyggelige gjester og trivelige ansatte» Det er ikke uten grunn hun har vært der i så mange år. ....Og så tipser hun oss om å følge med både på Facebook og Instagram.

Kjære lesere

Etter å ha lest deg gjennom bladet, er det vel ikke mulig å ha gått glipp av informasjonen om at vi nå er **en** venneforening for hele Stiftelsen Lillehammer Museum, altså for alle de seks museene. Det betyr at vi fra og med neste nummer av bladet, nr. 1 2020, vil speile dette. Det gir oss et mye større tilfang av stoff, vi vil bl.a. kunne gi deg spennende artikler fra de andre museene og forhåpentligvis gi deg informasjon om flere og utvidede spesialomvisninger og la deg møte mange spennende mennesker som jobber i museene.

Dette er ingen dramatik, men en naturlig fortsettelse av DSSV/LMV's 87-årige historie.

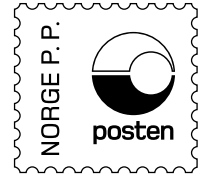
Kanskje vil vi se litt annerledes ut, og trolig vil vi skifte navn slik at bladet skal tilhøre alle som er medlemmer i venneforeningen.

Jeg håper dere vil få like mye glede av bladet også videre framover, at du fremdeles vil fortsette som medlem og at vi greier å få med oss mange flere i foreningen vår. Vi har en by og en nabokommune med en museumsstruktur som vi alle bør være stolte av, hegne om og **bruke**.

Med ønske om en **GOD JUL OG GODT NYTT ÅR** ønsker jeg velkommen til nytt år, nye museumsbesøk og et kanskje litt nytt medlemsblad.

Anne Mari Løken, redaktøransvarlig.

Program

MAIHAUGEN

- 29. november kl. 16.00: Tenning av Maihaugens juletre
- 30. november og 1. desember kl. 11.00–18.00 (17.00): Maihaugens julemarked
- 30. november og 7. desember på kvelden: Det lyser i stille grender – vandreteater i tussmørket
- 8., 15. og 22. desember kl. 12.00–16.00: Førjulssøndager med julepyntede hus og åpne butikker
- 8. desember kl. 14.00: Jul i Øygarden – familieforestilling
- 27. desember kl. 15.30 og 16.00: Det lyser i stille grender – vandreteater i tussmørket
- 27. og 29. desember kl. 12.00: Have yourself a merry little Christmas – engelsk omvisning i julepyntede hjem
- 29. desember kl. 16.00: Det lyser i stille grender – vandreteater i tussmørket
- 28. desember kl. 12.00–14.00: Romjulsdrøm – gå julebukk i Boligfeltet
- 29. desember kl. 12.00–14.00: Åpent fjøs – besøk dyrene
- 16. februar kl. 12.00–16.00: Barnas vinterdag
- Uke 8 og 9: Vinterferieprogram

BJØRNSTJERNE BJØRNSONS HJEM AULESTAD

- 23.–24. november kl. 11.00–16.00: Jul på Aulestad – omvisninger i julepyntet hjem og åpen kafé (fra kl. 12.00)

LILLEHAMMER KUNSTMUSEUM

- 5. desember: Kveldsåpent museum til kl. 20.00. Omvisning kl. 18.00, kritikertale kl. 19.00. Tilbud i butikk og kafé.
- 8., 15. og 22. desember kl. 12.00–15.30: Juleverksted i Kunstmuseet
- 19. januar kl. 11.00–16.00: Familiedag i Kunstmuseet
- Månedlige minikonsertene januar–april (i samarbeid med Sparebankstiftelsen). Mer info kommer på nettsidene.

Kunstpause hver torsdag kl. 11.30.

Åpne omvisninger hver lørdag og søndag kl. 14.00.

Familieverksted hver søndag kl. 12.00–15.30.